

3D ГРАФИЧНО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ДЪРВЕНАТА КРЕПОСТ НА ПЛИСКА, КРАЯТ НА VIII – НАЧАЛО НА IX В.

Автори:

Доц. д-р Павел Георгиев, НАИМ-БАН - Шумен

Свилен Русев, Виолета Маразова, ПМГ „Нанчо Попович”- Шумен

Представеният по програма CARARE проект за графична адаптация включва изготвяне на 3D модели на две от най-ранните фортификации на българската столица от VIII-IX в. Плиска. Това са Малкото дървено укрепление (=МДУ) и Голямото дървено укрепление (=ГДУ). Те са показани във възлово важни участъци, които представят спецификата на техните конструктивни, защитни и комуникативни качества. Всеки от тях е посочен на плана на общата укрепителна линия, която съставят. Тя е позната с условното название Дървена крепост и защитава владетелската резиденция в Плиска.

В нейните рамки са показани схематично двете основни части на резиденцията: т. нар. Дворец с водохранилище, като основна сграда в благоустроената част от Дворците и т. нар. Крумов дворец, като Цитадела на столицата от последното десетилетие на VIII и първото десетилетие на IX в.

За благоустроената част от владетелската резиденция е изготвен отделно 3D модел с PDF за всяка от четирите сгради, които го съставят.

Малкото дървено укрепление (=МДУ) е най-ранното укрепление на терасата с Дворците на Плиска. То има площ от 2 ха и се намира на равно разстояние между първоначалната владетелска резиденция и занаятчийския производствен център. Разположеният в него гарнизон е имал за първостепенна задача тяхната охрана.

МДУ има два основни периода на съществуване. През първия то съществува самостоятелно, може би в чертите на землено укрепление, което огражда площ от 84 ха. През втория период то е интегрирано в рамките на новопостроеното ГДУ и двете съществуват съвместно, включвайки и разширение към първоначалното малко. Археологически установената дата на изграждане и съществуване на големия дървен строеж е в последните десетилетия на VIII век и първото десетилетие на IX в. Установените следи от стихийен пожар позволяват той да бъде отъждествен с „оградата от съставени дървета”, която ограждала резиденцията на хан Крум (след 796-814). По данни на писмените източници тя е била опожарена от войските на византийския император Никифор I Геник през м. юли 811 г.

Малкото дървено укрепление е имало единична палисада, снабдена отвътре с помощна стена за оформяне на околоръстна бойна площадка. Външното лице на палисадата е имало дебела глинена обмазка или конструкция от суров кирпич, която е препятствала нейното опожаряване при атака.

Първи модел. Реконструиран е участък от южната линия заедно с прилежащата порта. Представени са основните от установените при археологическото проучване конструктивни особености на защитното съоръжение.

Втори модел. Представен е участък, от източната стена на МДУ, заедно с прилежащ от изток сектор от ГДУ, с цел да се проследи връзката между двете в периода на тяхното съвместно съществуване, когато ограждат площ от общо 27 ха около владетелската и други резиденции в столичния град.

Трети модел. Реконструиран е участък от източната линия на укреплението, заедно с прилежащата към него порта, която е главен вход към Крумовия дворец, като Цитадела на Плиска.

Четвърти модел. Показва югоизточния ъгъл на голямото укрепление.

Пети модел. Представа участък от южната линия на голямото укрепление.

Последните три модела представят спецификата на укрепителната линия, която обхваща непосредствено владетелската резиденция. Тя е двойна дървена палисада с покритие над бойната пътека и облицовки от глина или суров кирпич пред двете лица на дървената конструкция.

Взети заедно, петте модела дават представа за проучената през последните десетина години „Дървена крепост“ на Плиска, като типичен представител на ранносредновековната фортификация и предшественик на „Каменната крепост“, изградена след опожаряването на българската столица през първата половина на IX в.

Изготвил справката: .....
(Доц. д-р Павел Георгиев, НАИМ-БАН,
Шумен)